INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Opakování čítankové četby hravě

Jitka Zítková
zitkova@ped.muni.cz

Následující náměty na hravé opakování nejsou svou podstatou nové, zde jsou nabídnuty těm, kteří se s nimi možná dosud nesetkali, a jsou vzorově aplikovány na konkrétní obsah jedné z hojně užívaných učebnic – Čítanky pro 7. ročník z nakladatelství Fraus (2004). Jejich princip je možné použít na hravé zopakování jakéhokoliv okruhu (nejen) „probrané" čítankové četby. Zda budou žáci moci nahlížet do učebnic, záleží na učiteli, náročnosti zadání a významu pamětného osvojení titulů z daného okruhu.

POPLETENÉ NÁZVY

Žákům jsou předloženy fiktivní názvy děl (čítankových ukázek) vzniklé z plnovýznamových slov názvů skutečných (slova mohou být v jiných tvarech, zařazení předložek a spojek se může od původních názvů lišit). Jejich úkolem je ze slov sestavit názvy skutečné, popř. uvést i jejich autora.

Příklad:

Z následujících dvanácti neexistujících názvů ukázek sestav přeskupením slov stejný počet názvů skutečných. Alespoň u poloviny uveď i jejich autora.

Pohádka o paní z Dalskabát
Chytrá saň
Šahrazád z Vojtěšské ulice
Čert jménem Midas
Zapomenutý drobeček
Obrovy uši
Palečkovy nové šaty
Císař Lávra a hříšná ves
Vodní kolovrat
Moře, strýčku, proč je zlaté?
Král
Slané pranostiky

SKUTEČNÉ NÁZVY UKÁZEK:	Autor ukázky:

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Řešení:

SKUTEČNÉ NÁZVY UKÁZEK:	Autor ukázky:
Pohádka o sani z Vojtěšské ulice	**Karel Čapek**
Dalskabáty, hříšná ves	**Jan Drda**
Zapomenutý čert	**Jan Drda**
Moře, strýčku, proč je slané?	**Jan Werich**
Palečkovy pranostiky	Jiří Kolář – Josef Hiršal
Midasovy uši	Bedřich Fučík – Jindřich Pokorný
Král Lávra	**K. H. Borovský**
Císařovy nové šaty	**H. Ch. Andersen**
Zlatý kolovrat	**K. J. Erben**
Chytrá Šahrazád	**František Hrubín**
Vodní paní	Viera Gašparíková – Oldřich Syrovátka
Obr jménem Drobeček	**Pavel Šrut**

Autoři, jejichž jména by měli žáci v optimálním případě dokázat uvést, jsou vyznačena tučně.

Příklad vychází z ukázek zařazených v oddíle *Byl jednou jeden* z Čítanky 7 (s. 69-109).

NÁZVY S CHYBOU

Žáci v zadání dostanou názvy ukázek i knih, z nichž jsou převzaty, s nějakou chybou – nesprávným, chybějícím, případně nadbytečným slovem - a mají chybu v názvu najít a opravit. Volba slov k záměně záleží na funkci, jakou má odhalení chyby plnit (uvědomění si významové blízkosti slov, významu daného slova pro sdělnost názvu apod.).

Příklad:

U názvů bajek i knih, z nichž pochází, oprav chybu (chybu podtrhni a v sousedním sloupci napiš správně).

AUTOR	NÁZEV BAJKY	Tak je to správně:	NÁZEV KNIHY	Tak je to správně (napiš celý název):
Ezop	Blahobyt a řetěz		Bajky	
Ivan Andrejevič Krylov	Ovečka a beránek		Člověk a svět	
	Vlk a hrozny			
Karel Čapek	Kuna a vejce		Bajky a povídky	

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Leo Pavlát	Zlato a stříbro		Osmero světel	
Ivan Olbracht	Fíkovník a želva		O moudrém starci a jeho zvířátkách	
Daniela Fischerová	Proč se medvěd stal člověkem		Žhavá jiskra	
Emanuel Frynta	Jednorožec		Písničky	
Ivan Vyskočil	Proč se lidé bojí zajíců neboli Kudýš		… a jiné bajky	

Řešení:

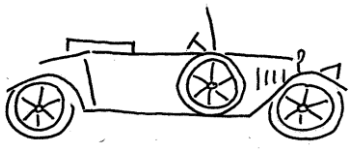
AUTOR	NÁZEV BAJKY	Tak je to správně:	NÁZEV KNIHY	Tak je to správně (napiš celý název):
Ezop	Blahobyt a řetěz	obojek	Bajky	Ezopovy bajky
Ivan Andrejevič Krylov	Ovečka a beránek	vlk	Člověk a svět	Člověk a stín
	Vlk a hrozny	liška		
Karel Čapek	Kuna a vejce	v kurníku	Bajky a povídky	Bajky a podpovídky
Leo Pavlát	Zlato a stříbro	železo	Osmero světel	Osm světel
Ivan Olbracht	Fíkovník a želva	opičák	O moudrém starci a jeho zvířátkách	O mudrci Bidpajovi a jeho zvířátkách
Daniela Fischerová	Proč se medvěd stal člověkem	nestal	Žhavá jiskra	Duhová jiskra
Emanuel Frynta	Jednorožec	nosorožec	Písničky	Písničky bez muziky
Ivan Vyskočil	Proč se lidé bojí zajíců neboli Kudýš	čili	… a jiné bajky	... a jiné povídky

Příklad vychází z ukázek zařazených v oddíle *Ve zvířecím zrcadle* z Čítanky 7 (s. 110-116).

POZNEJ KNIHU PODLE OBRÁZKU

Téměř každý titul lze vyjádřit kresbou, některý lépe, některý obtížněji. Některé názvy je možné vyjádřit jednoduchým nakreslením předmětu, místa, osoby apod., jejichž pojmenování je součástí titulu, některé názvy umožňují uplatnění humorného přístupu, nadsázky, originálního nápadu (známá je začerněná plocha ve významu Temno nebo pět přeškrtnutých čar vyjadřujících název knížky Bylo nás pět). Kresby mohou být žákům nabídnuty už hotové, oni mají poznat, o kterou knihu se jedná, nebo mohou obrázky kreslit sami a nechat spolužáky hádat. V obou případech je dobré stanovit si okruh, z něhož jsou tituly vybírány (např. školní četba za určité období).

Několik příkladů (s omluvou všem výtvarně zdatným češtinářům):

Adolf Branald: Dědeček automobil

K. J. Erben: Kytice z pověstí národních

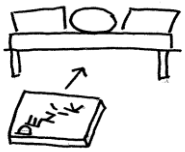

Alena Vostrá: Výbuch bude v šest

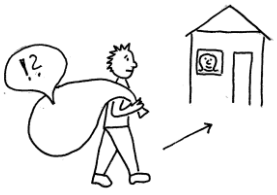

Hiršal – Kolář: Paleček krále Jiřího

Alois Mikulka: Dvanáct usmívajících se ježibab

Sue Townsendová: Tajný deník Adriana Molea

Iva Procházková: Únos domů

Náměty vybírány podle zdrojů citovaných Čítankou 7.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

DOPLŇ, CO CHYBÍ

Žáci dostanou neúplné údaje – chybí části jmen autorů i slova v názvech. Jejich úkolem je chybějící doplnit.

Příklad:

AUTOR		NÁZEV DÍLA
JMÉNO	PŘÍJMENÍ	
……	Aškenazy	……. etudy
Josef	Brukner	Pojďte a námi …….. aneb Malování ……..
……	Čapek	……. nemoc
František Ladislav	……	…….. písní ruských
…….	Drda	České ……
František	……	Pohádky tisíce …….
……..	Nepil	Dobré a ještě lepší ……..
Ivan	……..	Ze …… letopisů
Karel	Schulz	…… a bolest
Jan	Werich	……..

Řešení:

AUTOR		NÁZEV DÍLA
JMÉNO	PŘÍJMENÍ	
Ludvík	Aškenazy	Dětské etudy
Josef	Brukner	Pojďte s námi za obrazy aneb Malování zvířat
Karel	Čapek	Bílá nemoc
František Ladislav	Čelakovský	Ohlas písní ruských
Jan	Drda	České pohádky
František	Hrubín	Pohádky tisíce a jedné noci
František	Nepil	Dobré a ještě lepší jitro
Ivan	Olbracht	Ze starých letopisů
Karel	Schulz	Kámen a bolest
Jan	Werich	Fimfárum

Autoři a díla vybírány podle zdrojů citovaných Čítankou 7.

POZNEJ, Z ČEHO JE UKÁZKA

Tento typ úkolu není třeba komentovat.

Několik krátkých příkladů z Čítanky 7:

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Po tabuli byl pan Lev uveden k vévodovi Filipovi. Co spolu hovořili, o čem jednali, kdož ví. Jistě že nejvíce o králi Jiříkovi.

(A. Jirásek: Z Čech až na konec svět)

Kopčem strhl z Veverčákovy čepice několik ozdobných per – ať se Veverčák škňouří nebo ne – a přistrčil je k jamce.

(E. Štorch: Lovci mamutů)

Ti ušlechtilí Hvajninimové jsou od přírody obdařeni obecným sklonem ke všem ctnostem a nemají ani potuchy o tom, co je zlo u rozumného tvora.

(J. Swift: Gulliverovy cesty)

Už máme naloženo, poslední nastoupí kapr. Hugo s ním kvůli té slíbené stovce dělá zvláštní proceduru, dává mu do tlamičky cukr namočený ve slivovici. Kapr pomlaskává, slivovice je pravá vizovická.

(O. Pavel: Jak jsem potkal ryby)

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.